

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи,
практичних занять та
виконання контрольних робіт
із навчальної дисципліни

**«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ:
СТАНОВЛЕННЯ І СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ»**

*(для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності
051 – Економіка освітньої програми «Міжнародна економіка»)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2020

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи, практичних занять та виконання контрольних робіт із навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини: становлення і сучасні особливості» (для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 051 – Економіка освітньої програми «Міжнародна економіка») / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : Г. В. Стадник, І. А. Островський. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 32 с.

Укладачі : канд. екон. наук, проф. Г. В. Стадник,
канд. екон. наук, доц. І. А. Островський

Рецензент

Н. В. Можайкіна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою економічної теорії та міжнародної економіки,
протокол № 10 від 22.05.2020.*

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ Й НАВЧАЛЬНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ.....	5
ЗМ 1 ФОРМУВАННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН.....	5
ЗМ 2 ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН.....	11
ЗМ 3 МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗМІЦНЕННЯ.....	17
2 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ТА ВАРІАНТИ ЗАВДАНЬ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ.....	23
3 ПРИКЛАД РОЗРАХУНКІВ КОМПЛЕКСНОЇ ЗАДАЧІ З ПОКАЗНИКІВ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ.....	27
4 ПОРЯДОК, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ.....	29
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30

ВСТУП

Дисципліна «Міжнародні економічні відносини: становлення і сучасні особливості» належить до тих дисциплін, що призначені забезпечити фундаментальну підготовку за спеціальністю 051 – Економіка (освітня програма «Міжнародна економіка»).

Метою цієї навчальної дисципліни є формування системи знань з історії, проблем і перспектив розвитку міжнародних економічних відносин для практичної діяльності за фахом.

Завданнями дисципліни є усвідомлення сутності міжнародних економічних відносин, їх еволюції, чинників, рівнів розвитку і основних суб'єктів в умовах глобалізації, а також сучасних проблем міжнародної економічної безпеки.

До компетентностей, якими повинні оволодіти майбутні бакалаври, належать здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях, а також розуміння основних теорій розвитку міжнародних економічних відносин; процесів, які характеризують міжнародний рівень взаємодії національних економік, законів та закономірностей функціонування, тенденцій особливостей розвитку міжнародних корпорацій.

Результатами навчання мають стати вміння аналізувати основні форми міжнародних економічних відносин, їхні якісні та кількісні показники; основні торговельні потоки, форми і методи зовнішньої торгівлі, торговельний і платіжний баланси та їхню структуру; здійснювати політичний та економічний аналіз проблем і перспектив розвитку міжнародних організацій, їх впливу на міжнародні економічні відносини України.

Виконуючи практичну частину змістових модулів, яка передбачає розв'язання задач і виконання тестових завдань із відповідними (логічними, аналітичними, графічними) поясненнями, студент отримає певні навички практичного використання набутих теоретичних знань.

Матеріали методичних вказівок скомпоновано відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка» і робочої програми навчальної дисципліни.

Перший розділ даного видання передбачає плани практичних занять за змістовими модулями, що відповідають основним навчальним елементам навчальної дисципліни.

У другому розділі подано тематику та методичні рекомендації до виконання контрольних робіт.

У третьому розділі запропоновано порядок і критерії оцінювання знань, навичок і вмінь студентів, методику формування комплексної оцінки. У розділі представлено шкалу перерахування оцінок результатів навчання в різних системах. Далі подано основні джерела.

1 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ Й НАВЧАЛЬНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ

Метою практичних занять є поточна перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу з окремих тем дисципліни, які винесені на семінари. Крім цього, передбачається проведення поточного-модульного контролю, тобто перевірка рівня засвоєння навчального матеріалу кількох тем курсу.

На практичні заняття виносяться найважливіші й найскладніші питання дисципліни. Під час підготовки до практичних занять потрібно, передусім, прочитати конспект лекцій із відповідної теми, вивчити понятійний апарат і осягнути логіку навчального матеріалу. Далі доцільно звернутися до вивчення рекомендованих джерел відповідно до певної теми.

При використанні літературних джерел потрібно брати до уваги, що всі вони, здебільшого різняться за логічною побудовою навчального матеріалу, визначенням економічних категорій, аббревіатурами, теоретичними уподобаннями тощо. У зв'язку з цим доцільно віддати перевагу базовим підручникам і виданням кафедри економічної теорії та міжнародної економіки.

ЗМ 1 ФОРМУВАННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Структура змістового модуля

Тема 1.1 Система міжнародних економічних відносин: сутність, структура, теорії та етапи розвитку.

Тема 1.2 Міжнародні економічні відносини стародавнього світу і доколоніальної пори.

Тема 1.3 Міжнародні економічні відносини колоніальної пори та індустріальної епохи.

Тема 1.4 Україна та українські землі в історії міжнародних економічних відносин.

Тема 1.1 Система міжнародних економічних відносин: сутність, структура, теорії та етапи розвитку

Питання теоретичної частини заняття

1. Система міжнародних економічних відносин (МЕВ): сутність і структура.
2. Основні теорії МЕВ.
3. Етапи розвитку МЕВ.

Основні категорії

Економіка, господарство, міжнародна економіка, міжнародне (світове) господарство, міжнародні економічні відносини, світовий ринок, міжнародний

поділ праці, міжнародна спеціалізація. міжнародне кооперування, принципи МЕВ, рівні МЕВ, основні економічні закони розвитку МЕВ, об'єкти та суб'єкти МЕВ, загальні умови розвитку МЕВ, основні фактори розвитку МЕВ, меркантилізм, класичні та неокласичні теорії МЕВ, альтернативні теорії МЕВ, геоекономічні теорії МЕВ, основні етапи розвитку МЕВ.

Практична частина заняття

Теми для фіксованих доповідей

1. Геоекономічна теорія «автаркії великих просторів Ф. Ліста».
2. Мир-системна геополітична теорія Ф. Броделя, Е. Валлерстайна.
3. Етапи розвитку первісного суспільства.
4. Які історичні події визначили основні етапи розвитку МЕВ?

Питання для самопідготовки

1. Визначте і охарактеризуйте категорію «міжнародні економічні відносини».
2. Опишіть основні принципи МЕВ.
3. Охарактеризуйте рівні МЕВ, наведіть відповідні приклади.
4. Які об'єкти та суб'єкти МЕВ Вам відомі?
5. Охарактеризуйте умови та чинники розвитку МЕВ.
6. Основні особливості поглядів меркантилістів на розвиток МЕВ.
7. Охарактеризуйте особливості класичних і неокласичних теорій МЕВ.
8. Які особливості теорій, альтернативних неокласичним, ви знаєте?
9. Охарактеризуйте основні геоекономічні теорії розвитку МЕВ
10. Які історичні події обумовили визначення меж основних етапів розвитку МЕВ?

Інтернет-завдання

За даними відповідних сайтів та іншої довідкової літератури складіть файл з відповідями на запитання:

1. Держави, країни, території, володіння, материки. континенти. частини світу (з прикладами).
2. Кордони материків і частин світу.
3. Держави, що розташовані на двох континентах або частинах світу.

Тема 1.2 Міжнародні економічні відносини стародавнього світу і доколониальної пори

Питання теоретичної частини заняття

1. Зовнішня господарська діяльність у первісному пору.
2. Зовнішні господарські зв'язки держав стародавнього світу.
3. Особливості зовнішньоекономічних відносин доколониальної пори (V–XV ст.).

Основні категорії

Палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт, бронзовий вік, залізний вік, східний стародавній світ, античний стародавній світ, міжнародні зв'язки Стародавніх держав міжріччя Євфрату та Тигру, Єгипту, Греції, Риму, Китаю, Індії, кару, тамкару, фінікійська, давньогрецька, давньоримська, візантійська, арабська колонізація, північноіталійські міста – посередники міжнародної торгівлі, левантійська торгівля, великий шовковий шлях, шлях з «варяг у греки», цеховий ремісничий устрій, купецька гільдія.

Практична частина заняття

Теми для фіксованих доповідей

1. Відмінні риси колонізації у Стародавнього світу.
2. Ганзейський союз.
3. Транскордонні шляхи Стародавнього світу і середньовіччя.

Питання для самопідготовки

1. Визначте і охарактеризуйте особливості зовнішніх відносин первісного суспільства на різних етапах розвитку.
2. Опишіть основні загальні риси розвитку господарства і зовнішніх відносин країн стародавнього світу
3. Охарактеризуйте особливості зовнішніх відносин Стародавніх Греції та Риму.
4. Охарактеризуйте особливості зовнішніх відносин держав Стародавнього Сходу (міжріччя Євфрату та Тигру, Єгипту, Китаю, Індії).
5. Охарактеризуйте інститути Стародавньої зовнішньої торгівлі. Тамкару, кару, кредитні відносини під часи Стародавнього світу.
6. Яку роль зіграла колонізація в розвитку Стародавніх держав?
7. Охарактеризуйте особливості розвитку зовнішніх відносин держав середньовічних Сходу (Візантії в V–XV ст., Арабського халіфату, Китаю, Індії, держав Середньої та Центральної Азії).
8. Охарактеризуйте головні торговельні шляхи середньовіччя.
9. Охарактеризуйте особливості розвитку зовнішніх відносин держав середньовічної Європи.
10. Роль Ганзейського Союзу і міст північної Італії у зовнішній торгівлі.

Інтернет-завдання

За даними відповідних сайтів та іншої довідкової літератури складіть файл з відповідями на запитання:

1. Геологічні періоди розвитку Землі.
2. Історичні періоди розвитку людства.

Тема 1.3 Міжнародні економічні відносини колоніальної пори та індустріальної епохи

Питання теоретичної частини заняття

1. МЕВ періоду формування світового ринку і колоніальної системи (межа XV–XVI століть – друга половина XVII століття).
2. МЕВ періоду промислових революцій (XVIII – початок XIX століття)
3. МЕВ періоду індустріалізації та формування світового господарства (XIX – початок XX століття)
4. МЕВ у період між світовими війнами
5. МЕВ другої половини XX століття.

Основні категорії

Великі географічні відкриття, Вестфальська система, промисловий переворот, індустріалізація, Віденський конгрес і Віденська система, електротехнічна революція, Паризька конференція, перша світова війна, Версальсько – Вашингтонська система, плани Дауеса і Юнга, «велика депресія», стерлінгова зона, дуга світова війна. Бреттон-Вудська система, плани Моргентгау і Маршалла, ГАТТ (GATT), утворення ЄЕС, регіональна економічна інтеграція, крах колоніальної системи, Ямайська конференція, Маастрихтський договір, розпад СРСР, конференції ООН із сталого розвитку, таблиці А. Медісона.

Практична частина заняття

Заповніть таблицю і прокоментуйте особливості та зовнішньоекономічні наслідки зазначених подій

№ з/п	Дата, період часу	Подія	Учасники (держави, союзи)
1	2	3	4
1		Великі географічні відкриття	
2		Вестфальський мир, Вестфальська система	
3		Промисловий переворот	
4		Електротехнічна революція	
5	1867	Паризька конференція...	
6	1.08.1914–11.11.1918		
7		Версальський мир, Версальсько-Вашингтонська система	
8		Плани Дауеса і Юнга	
9		Стерлінгова зона	
10	1929–1933		
11		Друга Світова війна	

Продовження таблиці

1	2	3	4
12		Бреттон-Вудська система	
13		Плани Моргантау і Маршалла	
14		ГАТТ (GATT)	
15	1957	Римський договір	
16	1960	Колоніальна система...	
17		Ямайська конференція	
18	8.12.1991		
19		Маастрихтський договір	
20		Київський протокол	

Питання для самопідготовки

1. Проаналізуйте економічні наслідки великих географічних відкриттів.
2. Проаналізуйте зовнішньоекономічні наслідки революцій в Нідерландах, Англії та Франції XVI – XVIII століття.
3. Вестфальський мир і Вестфальська система в історії МЄВ.
4. Промисловий переворот та його роль в історії МЄВ.
5. Особливості МЄВ періоду індустріалізації та формування світового господарства.
6. Основні етапи розвитку світової валютної системи.
7. «Велика депресія» 1929–1933 рр.: зовнішньоекономічні та зовнішньополітичні наслідки.
8. Перша і друга світові війни та їх наслідки для розвитку МЄВ.
9. Міжнародні інтеграційні угруповання: історія і сучасність.
10. Таблиці А. Медісона про динаміку економічного розвитку країн і регіонів світу.

Інтернет-завдання

За даними таблиць А. Медісона проілюструйте історичну динаміку зовнішньоекономічних показників розвитку країн і регіонів світу.

Тема 1.4 Україна та українські землі в історії міжнародних економічних відносин

Питання теоретичної частини заняття

1. Зовнішні зв'язки на українських землях у Стародавню пору і пору Раннього Середньовіччя.
2. Зовнішні відносини Київської Русі та Галицько-Волинської держави.
3. Зовнішньоекономічні зв'язки Запорізької Січі та українських земель у складі Великого князівства Литовського і Речі Посполитої.
4. Українські землі в зовнішньоекономічних відносинах Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій.
5. Україна в системі зовнішньоекономічних зв'язків СРСР.
6. Незалежна Україна в системі МЄВ у 90-ті роки XX століття.

Основні категорії

Кімерійці, скіфи, сармати, Трипільська культура, давньогрецькі колонії Причорномор'я, візантійські колонії Причорномор'я, Київська Русь, Галицько-Волинська держава, Велике князівство Литовське, Річ Посполита, Запорізька Січ, ярмарки, Російська імперія, Австрійська (Австро-Угорська) імперія, СРСР, незалежна Україна.

Практична частина заняття

Заповніть таблицю і прокоментуйте

№	Період часу	Суб'єкти	Території, важливі події
1		Трипільська культура	
2		Давньогрецькі колонії	
3		Візантійські колонії	
4		Київська Русь	
5		Галицько-Волинська держава	
6		Українські землі у складі Великого князівства Литовського і Речі Посполитої	
7		Запорізька Січ	
8		Українські землі у складі Російської імперії	
9		Україна в складі СРСР	
10		Незалежна Україна	

Питання для самопідготовки

1. Зовнішні зв'язки кімерійців, скіфів, сарматів та трипільців.
2. Давньогрецькі та Візантійські колонії Північного Причорномор'я.
3. Зовнішньоекономічні зв'язки Київської Русі.
4. Галицько – Волинська держава та її зовнішньоекономічні зв'язки.
5. Особливості міжнародних зв'язків українських земель у складі Великого князівства Литовського і Речі Посполитої.
6. Зовнішньоекономічні зв'язки Запорізької Січі.
7. Особливості зовнішньоекономічних зв'язків українських земель у складі Російської імперії.
8. Зовнішньоекономічні зв'язки українських земель у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії.
9. Україна та українські землі в складі СРСР, Польщі, Угорщини, Чехословаччини, Румунії (зовнішньоекономічні зв'язки 20–80 років XX століття).
10. Зовнішньоекономічні зв'язки незалежної України в 90-ті роки XX століття.

Інтернет-завдання

За даними відповідних сайтів та іншої довідкової літератури складіть файл з відповідями на запитання:

1. Провідні українські підприємства – експортери товарів та послуг під часи ЄСРР.
2. Харківщина в експорті товарів та послуг України в 90-ті роки ХХ століття

ЗМ 2 ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Структура змістового модуля

Тема 2.1 Міжнародні економічні відносини на початку ХХІ століття: якісні та кількісні характеристики.

Тема 2.2 Глобалізація і суперечності розвитку сучасних МЕН.

Тема 2.3 Регулювання і прогнозування тенденцій розвитку основних форм міжнародних економічних відносин.

Тема 2.4 Україна в системі сучасних МЕН.

Тема 2.1 Міжнародні економічні відносини на початку ХХІ століття: якісні та кількісні характеристики

Питання теоретичної частини заняття

1. Розвиток міжнародних економічних відносин на межі ХХ – ХХІ століття: етапи, ключові події.
2. Основні кількісні характеристики розвитку МЕН на початку ХХІ століття: джерела інформації, показники, статистика.
3. Макроекономічні показники розвитку МЕН: особливості розрахунку та взаємозв'язок.

Основні категорії

Криза доткомів, Паризька угода щодо зміни клімату, світова економічна криза 2008–2009 рр., криптовалюти, міжнародний тероризм, пандемія, індустрія 4.0, СНС–2008, ВВП (за методами розрахунку, за паритетом купівельної спроможності, номінальний та реальний, дефлятори (індекси Ласпейреса, Пааше, Фішера), темпи зростання і приросту), експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт, сальдо балансу товарів і послуг, зовнішньоторговельний оборот, квоти (експортна, імпортна, зовнішньоторговельна), платіжний баланс (сутність, види, структура), валютні курси (номінальний, за паритетом купівельної спроможності, реальний, номінальний та реальний ефективний).

Практична частина заняття

Заповніть таблицю і прокоментуйте основні події початку XXI століття

Дата або період	Подія	Наслідки
	Криза доткомів	
11.09.2001		
	Технологія блокчейн, криптовалюти	
2008–2009		
	КНР – вперше світовий лідер з ВВП за ПКС	
	Договір про асоціацію Україна – ЄС	
	Індустрія 4.0	
	G–20	
	Арабська весна	
	Паризька конференція з питань клімату	
	Brexit	
	Пандемія Covid – 19	

Питання для самопідготовки

1. Які основні події в світовій економіці перших двох десятиріч XXI століття ви можете визначити?
2. Які особливості та наслідки мала світова економічна криза 2008–2009 рр.?
3. Які зміни в розподілі місць між країнами за номінальним ВВП і ВВП за паритетом купівельної спроможності мають місце на початку XXI століття?
4. Які зміни в розподілі місць між країнами за обсягами та структурою експорту товарів і послуг мають місце на початку XXI століття?
5. Які макроекономічні наслідки має незбалансованість платіжного балансу?
6. Які головні риси має індустрія 4.0?
7. Які ТНК є світовими лідерами за обсягами продажу і капіталізації у другому десятиріччі XXI століття?
8. У чому проявляє себе зростаюча віртуалізація світової економіки?
9. Зміни клімату і світогосподарські процеси на початку XXI століття
10. Які особливості мали регіональні інтеграційні процеси протягом перших двох десятиріч XXI століття?

Інтернет-завдання

За даними відповідних сайтів та іншої довідкової літератури складіть файл з відповідями на запитання:

1. П'ять міжнародних рейтингів країн світу: п'ятірка лідерів, трійка аутсайдерів, динаміка показників України.

Тема 2.2 Глобалізація і суперечності розвитку сучасних МЕВ

Питання теоретичної частини заняття

1. Сутність, рушійні сили та наслідки глобалізації.
2. Глобальні проблеми міжнародних економічних відносин і світового господарства.
3. Сучасний етап глобалізації світової економіки. Індекс глобалізації.
4. Суперечності та проблеми сучасного етапу глобалізації.

Основні категорії

Інтернаціоналізація, глобалістика, глобальні проблеми людства, глобалізація, індекс глобалізації, економічна глобалізація, фінансова глобалізація, політична глобалізація, соціальна глобалізація, транснаціоналізація, мікро-, макро-, мезо- і мегарівні глобалізації, антиглобалізм, альтерглобалізм, нова глобалізація, регіоналізація.

Практична частина заняття

Заповніть таблицю, прокоментуйте особливості та навести приклади (не менш п'яти щодо позитивних і негативних наслідків окремо)

№ з/п	Наслідки глобалізації	Приклад
	<i>Позитивні</i>	
1		
...		
	<i>Негативні</i>	
1		
...		

Питання для самопідготовки

1. В чому полягає різниця між глобалізацією та інтернаціоналізацією світової економіки ?
2. Чим відрізняються поняття «глобалізація» та «глобалістика»?
3. У чому проявляється наявність тісного взаємозв'язку між глобалізацією та збільшенням кількості та посиленням ролі міжнародних корпорацій?
4. Чим визначається роль глобальних міст як центрів, що керують і контролюють глобальну економіку?
5. У чому полягають головні особливості сучасного етапу глобалізації світової економіки?
6. Назвіть головні плюси та мінуси, а також суперечності глобалізації.
7. У чому виражаються суперечності та антагонізми сучасного глобального економічного розвитку?
8. Що таке антиглобалізм та які його головні принципи та вимоги?

9. Що є типовими ознаками нової моделі глобалізації?
10. Які висновки несе глобалізація для перехідних економічних систем та країн, що розвиваються? Чи важливо їх враховувати Україні?

Інтернет-завдання

За даними відповідних сайтів та іншої довідкової літератури складіть файл з відповідями на запитання:

1. Індекс глобалізації (розробник, методика розрахунку, посилання, п'ять кращих країн, Україна, три найгірші країни).
2. Динаміка Індексу глобалізації для України таблична і графічна (за останні п'ять років).

Тема 2.3 Регулювання і прогнозування тенденцій розвитку основних форм міжнародних економічних відносин

Питання теоретичної частини заняття

1. Сутність, форми, методи та інститути регулювання основних форм МЕВ.
2. Національні стратегії розвитку в системі регулювання і прогнозування МЕВ.
3. Форми та методи прогнозування тенденцій розвитку форм МЕВ.
4. Прогнозування тенденцій розвитку процесів транснаціоналізації.
5. Мегатренди розвитку МЕВ у третьому десятиріччі XXI століття.

Основні категорії

Мікро-, макро-, мезо-, мегарегулювання МЕВ, прямі та непрямі методи регулювання МЕВ, Римський клуб, стратегічне прогнозування МЕВ, національні стратегії розвитку, статичне і динамічне прогнозування, комп'ютерне моделювання сценаріїв розвитку МЕВ, планування розвитку МЕВ, прогнозування і планування процесів транснаціоналізації, індекс транснаціоналізації (TNI), індекс інтерналізації, зважений індекс інтерналізації (WII), індекс поширення мережі філій (NSI), індекс географічного поширення діяльності (GSI), мегатренди розвитку МЕВ.

Практична частина заняття

Комплексна задача

За даними таблиці розрахуйте такі показники:

- 1) індекс транснаціоналізації (TNI);
- 2) індекс інтерналізації (II);
- 3) зважений індекс інтерналізації (WII);
- 4) індекс поширення мережі філій (NSI)
- 5) індекс географічного поширення діяльності (GSI)

№ з/п	Показник, одиниця виміру	Величина
1	Загальна чисельність співробітників ТНК, тис. осіб	10,2
2	Кількість країн, у яких ТНК має іноземні філії	32
3	Закордонні активи, тис. дол.	40554
4	Відношення (частка) кількості закордонних філій на тому ж континенті, що і країна базування, до загальної кількості закордонних філій	0,3
5	Кількість закордонних філій на тому ж континенті	13
6	Кількість країн світу, які залучали будь-які прямі іноземні інвестиції	175
7	Кількість закордонних філій ТНК	45
8	Чисельність іноземних співробітників у ТНК, тис. осіб	2,1
9	Закордонні продажі, тис. дол.	35441
10	Відношення (частка) кількості філій у країнах, сусідніх до країни базування, до загальної кількості закордонних філій	0,5
11	Кількість філій у країнах, сусідніх до країни базування	21
12	Загальні продажі, тис. дол.	66678
13	Загальна кількість філій ТНК у світі	234
14	Відношення кількості (частка) закордонних філій, розташованих на континенті, іншому, ніж країна базування	0,2
15	Кількість закордонних філій, розташованих на континенті, іншому, ніж країна базування	11
16	Загальні активи, тис. дол.	84361

Питання для самопідготовки

1. Охарактеризуйте основні види регулювання МЕВ.
2. Охарактеризуйте рівні та інститути регулювання МЕВ за сучасних умов.
3. Які показники вимірюють динаміку розвитку світогосподарських процесів?
4. За допомогою яких показників порівнюють зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів господарювання різних країн?
5. Які принципи побудови стратегічних економічних прогнозів Вам відомі?
6. У чому полягають відмінності статичних і динамічних зовнішньоекономічних прогнозів?
7. Які прогнози Римського клубу щодо розвитку світогосподарських процесів Вам відомі?
8. Порівняйте сутність і особливості прогнозування і планування розвитку МЕВ.
9. Як розраховують показники й оцінюють тенденції розвитку процесів транснаціоналізації?
10. Порівняйте особливості розрахунку простого (TNI) і зваженого (WII) індексів інтерналізації.

Інтернет-завдання

За даними відповідних сайтів та іншої довідкової літератури складіть файл з відповідями на запитання:

1. Індекс транснаціоналізації та його особливості (розробник, складники, методика).
2. Міжнародна організація праці: головні резолюції.

Тема 2.4 Україна в системі сучасних МЕВ

Питання теоретичної частини заняття

1. Основні показники участі України в системі МЕВ.
2. Співробітництво України з міжнародними економічними організаціями.
3. Перспективи та суперечності євроінтеграції України.

Основні категорії

Показники участі України в МЕВ, зовнішній борг та його структура, досвід реструктуризації боргу, зміни структури експорту та імпорту товарів і послуг, Договір про асоціацію ЄС – Україна, відтік робочої сили, лібералізація ЗЕД.

Практична частина заняття

Заповніть таблицю, прокоментуйте особливості, наведіть приклади

№ з/п	Назва або абревіатура міжнародної економічної організації	Особливості співпраці з Україною	Приклад співпраці
1			
2			
3			
...			

Питання для самопідготовки

1. Охарактеризуйте зовнішньоторговельні показники участі України в сучасних МЕВ.
2. Охарактеризуйте показники міграційних процесів в Україні.
3. Охарактеризуйте особливості міжнародних інвестиційних процесів за участю України.
4. Проаналізуйте участь України в науково-технологічних світогосподарських процесах.
5. Які провідні ТНК світу мають філії в Україні?
6. Які особливості діяльності України на ринках сировини та енергоносіїв?
7. Як Україна використовує свій транзитний потенціал?

8. З яким міжнародними економічними організаціями співпрацює Україна?
9. Проаналізуйте досвід співробітництва України з МВФ і Світовим банком.
10. Проаналізуйте досягнення і проблеми співпраці України з країнами ЄС.

Інтернет-завдання

За даними відповідних сайтів та іншої довідкової літератури складіть файл з відповідями на запитання:

1. Зміна структури українського експорту товарів за 2001–2019 рр.
2. Динаміка сальдо балансу товарів і послуг та платіжного балансу України за 2001–2019 (таблично і графічно).

ЗМ 3 МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗМІЦНЕННЯ

Структура змістового модуля

Тема 3.1 Міжнародна економічна безпека: сутність, складники та інститути.

Тема 3.2 Проблеми сталого розвитку в системі міжнародної економічної безпеки.

Тема 3.3 Національна економічна безпека в умовах глобалізації: досвід країн світу.

Тема 3.4 Зовнішньоекономічні складники національної безпеки України.

Тема 3.1 Міжнародна економічна безпека: сутність, складники та інститути

Питання теоретичної частини заняття

1. Сутність, принципи та рівні міжнародної економічної безпеки (МЕБ).
2. Складники системи МЕБ.
3. Основні інститути забезпечення МЕБ.

Основні категорії

Економічна безпека, рівні економічної безпеки, національна економічна безпека (далі НЕБ), регіональна економічна безпека (далі РЕБ), МЕБ, принципи МЕБ, загрози МЕБ, соціальна безпека, економічна безпека, геополітична безпека, жорсткі та м'які складники МЕБ, глобальні проблеми людства, міжнародні економічні організації, міжнародні правові акти, міжнародні звичаї, традиції та навички, міжнародні індекси та рейтинги, індекс сприйняття корупції, індикатори МЕБ, індекс соціально-економічної безпеки (ILO's Socio-Economic Security Programme), європейський індекс економічної стійкості (European economic sustainability index, EESI), показник економічної безпеки

місії з економічної безпеки Міжнародного комітету Червоного Хреста (ECOSEC Handbook: assessing economic security).

Практична частина заняття

Заповніть таблицю, прокоментуйте особливості та зовнішньоекономічні наслідки, навести приклади

№ з/п	Принципи МЕБ	МЕБ	РЕБ	НЕБ
1	Вільний вибір і здійснення кожною державою стратегії соціально-економічного розвитку			
2	Спрямованість на вирішення глобальних проблем людства			
3	Забезпечення територіальної цілісності країн та їх суверенітету над природними ресурсами, виробничим і демографічним потенціалом			
4	Взаємна через співробітництво вигода всіх країн			
5	Відсутність виключної пріоритетності в економічному розвитку окремих країн і регіонів			
6	Відповідальність держав перед світом співтовариством за наслідки національної економічної політики			
7	Мирне врегулювання економічних суперечностей			

Питання для самопідготовки

1. Визначте і прокоментуйте категорії «національна безпека», «економічна безпека», «міжнародна економічна безпека».
2. Визначте складники національної безпеки держави.
3. Визначте і охарактеризуйте рівні МЕБ.
4. Опишіть складники соціальної безпеки.
5. Охарактеризуйте складники економічної безпеки.
6. Геополітична безпека та її елементи.
7. Жорсткі та м'які складники МЕБ
8. Інституційні складники системи МЕБ.
9. Які міжнародні індекси економічної безпеки Вам відомі?
10. Які міжнародні та регіональні організації вирішують проблеми МЕБ?

Інтернет-завдання

За даними відповідних сайтів та іншої довідкової літератури складіть файл з відповідями на запитання:

1. FATF як інститут забезпечення МЕБ.
2. Динаміка індексів сприйняття корупції: п'ятірка лідерів, трійка аутсайдерів, місце України.

Тема 3.2 Проблеми сталого розвитку в системі міжнародної економічної безпеки

Питання теоретичної частини заняття

1. Концепція сталого розвитку та її інституціоналізація.
2. Кліматичні зміни як загроза глобальній безпеці.
3. Проблеми поглиблення соціально-економічної нерівності в системі МЕБ.

Основні категорії

Біосферна рента, децільний коефіцієнт; індекс глобальної конкурентоспроможності; індекс ESI; індекс сталого розвитку International Institute for Sustainable Development (IISD), індекс якості і безпеки життя; квартильний коефіцієнт; квінтільний коефіцієнт; Кіотський протокол; Паризька угода з питань змін клімату, коефіцієнт фондів; коефіцієнт Джині; крива Лоренца; ноосфера; сталий розвиток;.

Практична частина заняття

Заповніть таблицю і прокоментуйте основні підсумки конференцій із сталого розвитку з проблем сталого розвитку:

№ з/п	Рік	Місто проведення конференції	Основні підсумки
1		Ріо-де-Жанейро	
2		Кіото	
3		Йоганнесбург	
4		Париж	

Питання для самопідготовки

1. Охарактеризуйте відмінності у визначенні категорій «економічне зростання», «економічний розвиток» і «сталий розвиток».
2. У чому полягають передумови формування концепції сталого розвитку?
3. Охарактеризуйте суперечності спільного впровадження економічної, соціальної та екологічної складових сталого розвитку.
4. Які міжнародні інститути здійснюють порівняння з питань сталого розвитку?

5. Які міжнародні документи пов'язані з визначенням сутності й шляхів переходу до моделі сталого економічного зростання?
6. Які показники сталого розвитку країн ви можете охарактеризувати?
7. Які переваги й ризики складають специфіку переходу нашої країни до сталого типу розвитку?
8. Найбільші загрози з кліматичних змін для МЄБ.
9. Основні показники нерівності розподілу доходів.
10. За якими показниками порівнюють соціально-економічну нерівність країн і регіонів світу?

Інтернет-завдання

За даними відповідних сайтів та іншої довідкової літератури складіть файл з відповідями на запитання:

1. Паризька угода щодо кліматичних змін (2015 р.) та її головні особливості.
2. Індекс ESI: п'ятірка лідерів, трійка аутсайдерів, місце України.

Тема 3.3 Національна економічна безпека в умовах глобалізації: досвід країн світу

Зміст теоретичної частини заняття

1. Основні моделі національної та регіональної безпеки в умовах глобалізації.
2. Досвід США і Канади щодо забезпечення НЕБ.
3. Досвід європейських країн щодо забезпечення НЕБ.
4. Боргова безпека країн та досвід її забезпечення.

Основні категорії

Моделі національної та регіональної безпеки, американська, британська, французька, латиноамериканська моделі, боргова безпека, аргентинські боргові кризи, реструктуризація боргів, червона лінія зовнішнього боргу, інвестиційні та боргові рейтинги, інститути міжнародного рейтингування.

Практична частина заняття

Заповніть таблицю і прокоментуйте

№ з/п	Напрямки НЕБ	Особливості	Приклад
1	Демографічна безпека		
2	Міграційна безпека		
3	Освітня безпека		
4	Оборонна безпека		
5	Інституційна безпека		
6	Експортна безпека		
7	Імпортна безпека		
8	Боргова безпека		
9	Детінізація доходів		
10	Інвестиційна безпека		
11	Фінансова безпека		
12	Валютна безпека		
13	Виробнича безпека		
14	Енергетична безпека		
15	Технологічна безпека		
16	Екологічна безпека		
17	Воєнна безпека		

Питання для самопідготовки

1. Які загальні виклики для економічної безпеки країн і регіонів несе сучасний етап глобалізації?
2. Які моделі забезпечення НЕБ Вам відомі?
3. Як проблеми НЕБ віддзеркалено в національних стратегіях розвитку окремих країн?
4. Назвіть головні економічні риси стратегій безпеки США і Канади.
5. Які особливості мають НЕБ країн ЄС?
6. Проаналізуйте особливості НЕБ латиноамериканських країн.
7. Дослідите історичні передумови криз заборгованості Аргентини.
8. Захист інтелектуальної власності як напрямок НЕБ.
9. Кіберзлочинність і використання криптовалют як виклики НЕБ.
10. Продовольча безпека та її особливості для різних країн.

Інтернет-завдання

За даними відповідних сайтів та іншої довідкової літератури складіть файл з відповідями на запитання:

1. Боргові рейтинги країн: сутність і приклади.
2. Інвестиційні рейтинги країн: сутність і приклади.

Тема 3.4 Зовнішньоекономічні складники національної безпеки України

Зміст теоретичної частини заняття

1. Головні загрози національній безпеці України.
2. Інституційне забезпечення національної безпеки України.
3. Зовнішньоекономічні важелі забезпечення національної безпеки України.

Основні категорії

Загрози НЕБ України, напрямки НЕБ України, основні індикатори НЕБ. зовнішньоекономічні складники НЕБ: продовольчі, демографічні, міграційні, освітні, воєнні, технологічні, експортні, імпорتنі, офшорні, інвестиційні, фінансові, валютні, виробничі, енергетичні, антитерористичні, антикорупційні, інституційні, природоохоронні.

Практична частина заняття

Заповніть таблицю, прокоментуйте особливості основних загроз НЕБ України та наведіть приклади

№	Напрямки НЕБ України	Особливості	Приклад
1	Воєнні дії на Сході країни, втрата частини території та населення		
2	Боргова спіраль		
3	Прогресуючий відтік трудових, зокрема, інтелектуальних ресурсів за кордон		
4	Вікові дисбаланси населення		
5	Зростаюча деіндустріалізація		
6	Висока ресурсомісткість виробництва		
7	Недостатній інноваційний розвиток		
8	Експортно-імпортна незбалансованість		
9	Низький рівень державної підтримки експорту		
10	Високий рівень доларизації в країні		
11	Витіснення вітчизняних товарів з внутрішнього ринку		
12	Недостатній державний контроль за іноземним капіталом		
13	Високий рівень корупції		
14	Високий рівень тінізації економіки		
15	Неефективний державний контроль над активами		
16	Проблеми судової системи		
17	Екологічні та кліматичні проблеми		

Питання для самопідготовки

1. Назвіть правові засади забезпечення НЕБ України.
2. Визначте основні загрози НЕБ України.
3. Назвіть антикорупційні інститути забезпечення НЕБ.
4. Які соціальні напрямки забезпечення НЕБ нашої держави?
5. Які фінансово-економічні напрямки забезпечення НЕБ України?
6. Чому боргова безпека набула особливої гостроти?
7. Які напрямки технологічної безпеки України Вам відомі?
8. Інформаційна безпека в системі НЕБ України.
9. Продовольча безпека та її напрямки.
10. Воєнна безпека та України її зовнішньоекономічні напрямки.

Інтернет-завдання

За даними відповідних сайтів та іншої довідкової літератури складіть файл з відповідями на запитання:

1. Енергоефективність економіки України та інших країн.
2. Динаміка зовнішнього боргу України, 2001–2019 рр.

2 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ТА ВАРІАНТИ ЗАВДАНЬ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Виконання контрольної роботи студентами заочної та дистанційної форм навчання є складником навчального процесу й активною формою самостійної роботи студентів. Мета контрольної роботи – поглибити та розширити спектр знань студентів за допомогою визначення теоретичних засад і розв’язання задач.

Завданнями контрольної роботи є таке:

- опанування теоретичними основами навчальної дисципліни;
- набуття навичок систематизації та аналізу інформації;
- вміння узагальнювати та статистичні дані з питань варіанту.

Студент виконує контрольну роботу з курсу за одним із запропонованих варіантів, який обирає за номером у списку групи. Кожне завдання має містити теоретичні засади, основні визначення й формули, за допомогою яких можна далі розв’язати задачі. Обов’язковими є докладні розрахунки, коментарі та висновки з отриманих результатів.

Контрольна робота повинна мати обсяг не менш 15 сторінок (комп’ютерний набір – 14-й кегль, 1,5 інтервал, шрифт Times New Roman, відступ 1,25, усі поля 2 см). На титульній сторінці обов’язково зазначається назва навчальної дисципліни, номер варіанту контрольної роботи, прізвище та ініціали студента та шифр його навчальної групи. Контрольна робота починається з плану, а завершується списком літератури. Усі сторінки, окрім титульної, мають бути пронумеровані. Список використаної літератури має містити не менше 5 джерел.

Завдання за варіантами контрольних робіт

Варіант 1

1. Система міжнародних економічних відносин (МЕВ): сутність і структура.
2. Особливості розвитку міжнародних економічних відносин на межі XX–XXI століття: етапи, ключові події.
3. Динаміка індексів сприйняття корупції: п'ятірка лідерів, трійка аутсайдерів, місце України.

Варіант 2

1. Геоекономічні теорії МЕВ.
2. Сутність, рушійні сили та наслідки глобалізації.
3. FATF як інститут забезпечення міжнародної економічної безпеки.

Варіант 3

1. Умови та чинники розвитку МЕВ.
2. ТНК – світові лідери за обсягами продажу і капіталізації у другому десятиріччі XXI століття.
3. Геополітична безпека та її елементи.

Варіант 4

1. Основні етапи розвитку МЕВ.
2. Економічна криза 2008–2009 та її наслідки.
3. Індeksi та показники міжнародної економічної безпеки.

Варіант 5

1. Особливості зовнішніх відносин первісного суспільства на різних етапах розвитку.
2. Глобальні міста як центри сучасної міжнародної економіки.
3. Демографічні загрози розвитку сучасних МЕВ.

Варіант 6

1. Періодизація етапів розвитку первісного суспільства.
2. Головні риси індустрії 4.0.
3. Екологічні загрози розвитку сучасних МЕВ.

Варіант 7

1. Таблиці А. Медісона та їх використання в теорії МЕВ.
2. Особливості зовнішніх зв'язків держав Стародавнього Сходу.
3. Терористичні загрози розвитку сучасних МЕВ.

Варіант 8

1. Особливості зовнішніх зв'язків держав Античного світу.
2. Країни світу за ВВП номінальним і паритетом купівельної спроможності наприкінці другого десятиріччя XXI століття.
3. Кліматичні загрози розвитку сучасних МЕВ.

Варіант 9

1. Головні зовнішні шляхи Стародавнього світу і Середньовіччя.
2. Країни світу за експортом товарів наприкінці другого десятиріччя ХХІ століття.
3. Воєнні загрози розвитку сучасних МЄВ.

Варіант 10

1. Особливості фінікійської, давньогрецької та давньоримської колонізації.
2. Країни світу за імпортом товарів наприкінці другого десятиріччя ХХІ століття.
3. Інформаційні загрози розвитку сучасних МЄВ.

Варіант 11

1. Особливості візантійської, арабської та османської колонізації.
2. Країни світу за імпортом послуг наприкінці другого десятиріччя ХХІ століття.
3. Міграційні загрози розвитку сучасних МЄВ.

Варіант 12

1. Великі географічні відкриття та їх роль у розвитку МЄВ.
2. Країни світу за експортом послуг наприкінці другого десятиріччя ХХІ століття.
3. Загрози міжконфесійних конфліктів розвитку сучасних МЄВ.

Варіант 13

1. Колоніальні імперії Середньовіччя.
2. Платіжний баланс, його види та структура.
3. Міграційні загрози розвитку сучасних МЄВ.

Варіант 14

1. Роль Ганзейського Союзу і міст північної Італії у зовнішній торгівлі Середньовіччя.
2. Антиглобалізм та які його головні принципи та вимоги.
3. Правові засади та принципи міжнародної економічної безпеки.

Варіант 15

1. Середньовічної міста та ярмарки в історії МЄВ.
2. Альтерглобалізм та які його головні риси.
3. Кіберзагрози розвитку сучасних МЄВ.

Варіант 16

1. Вестфальська система та її роль в історії МЄВ.
2. Особливості міжнародних інвестиційних процесів за участю України.
3. Експортна безпека як складник НЕБ.

Варіант 17

1. Зовнішньоекономічні зв'язки незалежної України в 90-ті роки XX століття.
2. Прогнози Римського клубу щодо розвитку світогосподарських процесів.
3. Імпортна безпека як складник НЕБ.

Варіант 18

1. Основні етапи розвитку світової валютної системи.
2. Участь України в науково-технологічних світогосподарських процесах.
3. Освітня безпека як складник НЕБ.

Варіант 19

1. Перша світова війна та її наслідки для розвитку МЄВ.
2. Сутність і особливості прогнозування і планування розвитку МЄВ.
3. Боргова безпека як складник НЕБ.

Варіант 20

1. Друга світова війна та їх наслідки для розвитку МЄВ.
2. Принципи побудови стратегічних зовнішньоекономічних прогнозів.
3. Детінізація економіки як складник НЕБ.

Варіант 21

1. «Велика депресія» 1929–1933 рр.: зовнішньоекономічні та зовнішньополітичні наслідки
2. Зовнішньоторговельні показники участі України в сучасних МЄВ.
3. Інвестиційна безпека як складник НЕБ.

Варіант 22

1. Міжнародні інтеграційні угруповання: історія і сучасність
2. Особливості розрахунку простого (TNI) і зваженого (WII) індексів інтерналізації.
3. Фінансова безпека як складник НЕБ.

Варіант 23

1. Зовнішні зв'язки кіммерійців, скіфів, сарматів та трипільців.
2. Особливості розрахунку індексів географічного поширення діяльності (GSI) та поширення мережі філій (NSI).
3. Високий рівень корупції як загроза НЕБ.

Варіант 24

1. Україна в складі СРСР (зовнішньоекономічні зв'язки 20–80 років XX століття).
2. Особливості міграційних процесів в Україні.
3. Енергетична безпека як складник НЕБ.

Варіант 25

1. Давньогрецькі та Візантійські колонії Північного Причорномор'я.
2. Транзитний зовнішньоекономічний потенціал України.
3. Технологічна безпека як складник НЕБ.

Варіант 26

1. Зовнішньоекономічні зв'язки Київської Русі.
2. Співробітництво Україні та провідних ТНК світу.
3. Зростаюча деіндустріалізація як загроза НЕБ.

Варіант 27

1. Галицько – Волинська держава та її зовнішньоекономічні зв'язки.
2. Особливості діяльності України на світових ринках сировини та енергоносіїв.
3. Недостатній інноваційний розвиток як загроза НЕБ.

Варіант 28

1. Особливості міжнародних зв'язків українських земель у складі Великого князівства Литовського і Речі Посполитої.
2. Досвід співробітництва України з МВФ і Світовим банком.
3. Висока ресурсомісткість виробництва як загроза НЕБ.

Варіант 29

1. Зовнішньоекономічні зв'язки Запорізької Січі.
2. Основні тенденції розвитку процесів транснаціоналізації в ХХІ столітті.
3. Демографічна безпека як складник НЕБ.

Варіант 30

1. Особливості зовнішньоекономічних зв'язків українських земель у складі Російської імперії.
2. Співпраця України з міжнародними економічними організаціями.
3. Зростання нерівності розподілу доходів як загроза НЕБ.

3 ПРИКЛАД РОЗРАХУНКІВ КОМПЛЕКСНОЇ ЗАДАЧІ З ПОКАЗНИКІВ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ

За даними таблиці розрахуйте такі показники:

- 1) індекс транснаціоналізації (TNI);
- 2) індекс інтерналізації (II);
- 3) зважена кількість закордонних філій (WFAF);
- 4) зважений індекс інтерналізації (WII);
- 5) індекс поширення мережі філій (NSI);
- 6) індекс географічного поширення діяльності (GSI).

№	Показник, одиниця виміру	Величина
1	<u>FA</u> – закордонні активи, тис. дол.	50 000
2	<u>TA</u> – загальні активи, тис. дол.	100 000
3	<u>FS</u> – закордонні продажі, тис. дол.	200 000
4	<u>TS</u> – загальні продажі, тис. дол.	300 000
5	<u>FE</u> – чисельність іноземних співробітників у ТНК, тис. осіб	3
6	<u>TE</u> – загальна чисельність співробітників у ТНК, тис. осіб	9
7	<u>FAF</u> = $\sum_{i=1}^k f_{af_i}$ – кількість закордонних філій ТНК	54
8	<u>TAF</u> – загальна кількість філій ТНК у світі	150
9	<u>w₁</u> – відношення (частка) кількості філій у країнах, сусідніх до країни базування, до загальної кількості закордонних філій	0,3
10	<u>f_{af1}</u> – кількість філій у країнах, сусідніх до країни базування	20
11	<u>w₂</u> – відношення (частка) кількості закордонних філій на тому ж континенті, що і країна базування, до загальної кількості закордонних філій	0,6
12	<u>f_{af2}</u> – кількість закордонних філій на тому ж континенті	25
13	<u>w₃</u> – відношення (частка) кількості закордонних філій, розташованих на континенті, іншому, ніж країна базування	0,1
14	<u>f_{af3}</u> – кількість закордонних філій, розташованих на континенті, іншому, ніж країна базування	9
15	<u>N</u> – кількість країн, в яких ТНК має іноземні філії	20
16	<u>N*</u> – кількість країн світу, які залучали будь-які прямі іноземні інвестиції (ПІІ)	100

Розв'язання

- 1) індекс транснаціоналізації (TNI):

$$TNI = \frac{1}{3} \times \left(\frac{FA}{TA} + \frac{FS}{TS} + \frac{FE}{TE} \right) \times 100 = \frac{1}{3} \times \left(\frac{50000}{100000} + \frac{20000}{30000} + \frac{3}{9} \right) \approx 0,5, \text{ або } 50 \%;$$

- 2) індекс інтерналізації (II):

$$II = \frac{FAF}{TAF} = \frac{54}{150} = 0,36, \text{ або } 36 \%;$$

- 3) зважена кількість закордонних філій (WFAF);

$$WFAF = \sum_{i=1}^3 (w_i \times f_{af_i}) = 0,3 \times 20 + 0,6 \times 25 + 0,1 \times 9 = 21,9$$

- 4) зважений індекс інтерналізації (WII):

$$WII = \frac{WFAF}{TAF} = \frac{21,9}{150} \approx 0,146, \text{ або } 14,6 \%;$$

- 5) індекс поширення мережі філій (NSI):

$$NSI = \frac{N}{N^* - 1} = \frac{20}{100 - 1} \approx 0,202, \text{ або } 20,2 \%;$$

- 6) індекс географічного поширення діяльності (GSI):

$$GSI = N^* \times \sqrt{II} = 100 \times \sqrt{0,36} \approx 60.$$

4 ПОРЯДОК, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

Педагогічний контроль є обов'язковим елементом навчання як складника процесів освіти, пізнання. Контроль – це система перевірки й оцінювання результатів навчання, тобто контроль знань, умінь і навичок студентів з наслідку вивчення модуля «Міжнародні економічні відносини: становлення і сучасні особливості». Практика і чисельні наукові дослідження підтверджують стимулюючу роль різноманітних видів контролю в мотиваційній поведінці студентів.

Рейтингова система спрямована на підвищення виховної ролі навчальної дисципліни, стимулює самостійну роботу студентів, спонукає їх до ініціативи. Одним із елементів рейтингової системи є тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів, який дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів.

Для визначення рівня знань, умінь і навичок студентів під час вивчення модуля «Міжнародні економічні відносини: становлення і сучасні особливості» використовуються наступні форми та методи контролю:

- поточний контроль за результатами вивчення кожного змістового модуля передбачає виявлення рівня засвоєння студентом лекційного матеріалу й умінь використовувати його для вирішення практичної ситуації, наводиться у вигляді письмової роботи, яка передбачає тестування та розв'язання задач;

- оцінювання роботи студентів на практичних заняттях, передбачає оцінку систематичності й активності роботи студента під час обговорення питань тієї чи іншої теми, активність при виконанні індивідуальних завдань (контрольна робота);

- підсумковий контроль; за умовами кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускаються студенти, які набрали в сумі за змістовими модулями більше ніж 36 % балів від загальної їхньої кількості в цілому за модулем, або більше 50 % балів поточного контролю за усіма змістовими модулями. Підсумковий контроль здійснюється за білетами диференційованого заліку у письмовій формі.

Результати виконання всіх видів робіт перераховують відповідно до системи оцінювання, що подано в таблиці.

Таблиця 1 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
90–100	відмінно	A
82–89	добре	B
74–81		C
64–73	задовільно	D
60–63		E
36–59	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
0–35	З обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про національну безпеку України [Електронний ресурс]: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. Редакція від 15.03.2020. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/ed20200315#Text>, вільний (дата звернення: 15.06.2020). – Назва с екрану.
2. Економічна безпека України: монографія / за ред. В. Г. Федоренка, І. М. Грищенко, Т. Є. Воронкової. – Київ : ТОВ «ДКС центр», 2017. – 462 с.
3. Економічна теорія : навч. посібник / В. П. Решетило, Г. В. Стадник, Н. В. Можайкіна та ін. ; за заг. ред. В. П. Решетило ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2014. – 290 с.
4. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка : в питаннях та відповідях : навч. посібник / Ю. Г. Козак, В. В. Ковалевський, К. І. Ржепішевський. – Київ : Центр навчальної літератури, 2014. – 676 с.
5. Макконнелл К. Р. Экономикс: пер. с англ. / К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю. – М. : Инфра-М, 2013. – 826 с.
6. Макроекономіка : навч. посібник / за заг. ред. В. П. Решетило; – Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – [2-ге вид., доповнене]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 224 с.
7. Міжнародна економіка : підручник / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук. – Київ. : КНЕУ, 2014. – 762 с.
8. Міжнародна економіка : підручник / А. П. Румянцев, Г. Н. Климко, В. В. Рокоча та ін. ; за ред. А. П. Румянцева. – 2-ге вид., випр. і доп. – Київ : Знання, 2012. – 449 с.
9. Міжнародна торгівля: підручник / за ред. Ю. Г. Козака. – 4-те вид., переробл. та доп. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 512 с.
10. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс : навчальний посібник / за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвінової. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Київ : ЦУЛ, 2011. – 344 с.
11. Мікроекономіка. Тренінг-курс : навч. посібник / [В. П. Решетило, А. Є. Ачкасов, І. А. Островський, С. Б. Тимофієва] ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – 2-ге вид., випр. і доп. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 265 с.
12. Світова економіка : навчальний посібник / за ред. Ю. Г. Козака; В. В. Ковалевського; Н. С. Логвінової. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 328 с.
13. Світова економіка : підручник / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, О. І. Рогач та ін. – Київ : Либідь, 2017. – 640 с.
14. Філіпенко А. С. Міжнародні економічні відносини. Історія / А. С. Філіпенко. – Київ : Либідь, 2006. – 392 с.
15. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.eprints.kname.edu.ua>
16. Офіційний сайт Національного Банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>

17. Офіційний портал Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>
18. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>
19. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
20. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org.ua>.

Виробничо-практичне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи,
практичних занять та
виконання контрольних робіт
із навчальної дисципліни

«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ: СТАНОВЛЕННЯ І СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ»

*(для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності
051 – Економіка освітньої програми «Міжнародна економіка»)*

Укладачі : **СТАДНИК** Григорій Васильович,
ОСТРОВСЬКИЙ Ігор Анатолійович

Відповідальний за випуск *М. С. Наумов*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *Є. Г. Панова*

План 2020, поз. 233М

Підп. до друку 23.06.2020. Формат 60 × 84/16.
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 2,0.
Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.